

A HM ELEKTRONIKAI, LOGISZTIKAI ÉS VAGYONKEZELŐ RT LOGISZTIKAI IGAZGATÓSÁGÁNAK TAPASZTALATAI A NEMZETKÖZI KONTINGENSEK ELLÁTÁSÁNAK ÉS TÁMOGATÁSÁNAK VÉGREHAJTÁSAKOR

Gösy István¹

Tisztelt Tábornok és Tiszt Urak, Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az igazgatóságot kormány felhatalmazás alapján 1995. novemberében hozták létre a délszláv válság békés megoldása érdekében a hazánkon átvonuló, illetve átmenetileg állomásozó IFOR erők logisztikai ellátásának segítésére. A létrehozást elrendelő 57/1995 HM utasítás alapján az igazgatóság valamennyi gazdasági kihatással, térítési igényrel járó polgári és katonai jellegű IFOR szükséglet rendezésére felhatalmazást kapott.

A felhatalmazás az adott időszakban mindenképpen előremutató volt. Előremutató volt azért, mivel a tevékenység hazai elméleti megalapozása nélkül kijelölte az igazgatóság jövőbeni tevékenységének irányát. Az igazgatóság a kezdetekkor inkább ösztönösen, mint tudatosan végezte tevékenységét. Ez a felhatalmazás végül is a **Befogadó Nemzeti Támogatás** végrehajtására való kijelölést jelentette.

A kijelölés válság időszakban történt, de tevékenységünk a későbbiekben a békeidőszak támogatási feladataival is kiegészült.

Az igazgatóság a BNT keretében tevékenységét kifejti:

- A HM érdekszférájában, hiszen a békefenntartó erők részére felajánlott – HM vagyongazdálkodású ingatlanokkal kapcsolatos – kapacitások biztosításának operatív feladatait végzi, térítéses nemzetközi gyakorlatoknál – a HM KPSZH-val kötött megállapodás alapján – a térítéses katonai szolgáltatás nyújtását szervezi;

¹ Gösy István nyá. ezredes, mb. igazgató, HM EI RT. Logisztikai Igazgatóság.

- A békefenntartó erők részére, térítéses nemzetközi, illetve két vagy többoldalú gyakorlatok esetén a polgári térítéses szolgáltatások nyújtását szervezi.

A békefenntartási tevékenységnél, térítéses nemzetközi gyakorlatoknál a tevékenység végzéséhez megfelelő jogi felhatalmazással rendelkezünk. A nemzetközi gyakorlatoknál a tevékenység végzéséhez marketing munkával jutottunk, a jogi szabályozások tevékenységünk jogszerűségét – az igazgatóság kijelölését – még nem tartalmazzák.

A tevékenység végzésének gyakorlata a következőképpen összegezhető:

A) A HM által felajánlott kapacitások biztosítása

A tevékenység jellemzője az **IFOR (SFOR)** erők részére nyújtott támogatás. Az IFOR (SFOR) erők magyarországi képviselői elsősorban az amerikai katonai szervezetek voltak. Az igazgatóság tevékenysége ebből eredően az amerikai erők részére nyújtott szolgáltatásokra koncentrált. *Az ellátásnak három jellemző területe volt:*

1. A Honvédelmi Minisztérium által az amerikai erők részére felajánlott HM vagyonkezelésű objektumokban az elhelyezési feltételek, azok rendeltetésszerű használhatóságának biztosításában való közreműködés.

A tevékenység a gyakorlatban a következőket jelentette:

1.1. Bérleti szerződés megkötése

Az igazgatóság, mint a Honvédelmi Minisztérium kizárólagos képviselője, bérbeadói funkciója mellett tulajdonosi funkciókat ma is ellát.

Az átadható épületeket, építményeket az MH felső vezetése határozta meg. Az éves bérleti díj a HM analitikus értéknylvántartásának felhasználásával, a bruttó vagyoneérték 5 %-ában került meghatározásra. A bérleti szerződésben szereplő jogok és kötelezettségek, a díj elve a HM legmagasabb szintjén – közigazgatási államtitkár – került jóváhagyásra.

A szerződés ma is leggyengébb pontja az átadáskori műszaki állapottal kapcsolatos. A rendkívüli helyzetből adódó időhiány és a rutintalanság miatt az átadás-átvételi eljárások megállapításai elsősorban az amerikai félnek kedveztek. Ezek jelentősége a visszavételek során vált

nyilvánvalóvá. Az átadás-átvételt a katonai szervek végezték és dokumentálták.

Az átadáskori hiányosságoknak azonban nem volt és várhatóan nem lesz komolyabb következménye. Ennek az a magyarázata, hogy az átadott létesítmények műszaki állapota ténylegesen igen gyenge volt, a visszavétel az eddigi tapasztalatok alapján kedvezőbb műszaki állapotban történt, mint az átadás.

A fenti gondokból azonban levezethető egy általános következtetés: *a Befogadó Nemzeti Támogatás rendszerében átadásra tervezett objektumoknál célszerű mintaokmányok kidolgozása, melyet a tényleges átadás során kell tényleges tartalommal kitölteni (a kidolgozásnál célszerű felhasználni az AJP-45 doktrínában feltüntetett okmányokat.)*

A tulajdonosi funkciókat elsősorban időszakos helyszíni szemrevételezéssel gyakoroljuk. A közös bejárások tapasztalatai eddig alapvetően kedvezők, a rendeltetésszerű használatról történő eltérés elvétve fordult elő.

A tulajdonosi funkció gyakorlásának egyik sarkalatos pontja a környezetvédelemmel kapcsolatos. Az átadás-átvétel után eddig minden esetben környezetvédelmi állapotfelmérés készült. A visszavétel során készítendő állapotfelmérés megállapításainak a kezdeti állapottal történő összevetése objektív megítélést eredményez. Az eddig visszavett objektumok eredményei alapján kijelenthetjük, hogy környezetszennyezés nem következett bel.

A bérbevétel alatti környezetvédelmi tevékenységet a HM Infrastruktúrális Főosztály koordinálja és ellenőrzi. A főosztállyal történő kapcsolattartás esetleges, a tevékenység eredményéről érdemi információval nem rendelkezünk, ugyanakkor károkozásról sincs tudomásunk.

1.2. A bérbevett létesítményeket a Magyar Köztársaság és a NATO közötti Egyetértési Nyilatkozat szerint a tényleges használók kötelesek karbantartani, állagukat megővni. A létesítmények karbantartására az igazgatóság köti meg a szerződést.

A karbantartási feladatokat az amerikai fél un. „*Munkaleírásban*” határozza meg. A követelmények a magyar gyakorlattal összehasonlítva általában szigorúbbak, melyhez alapot a kedvezőbb pénzügyi lehetőségek szolgáltatnak. A teljesítésigazolást a szerződésalkötő szervezetek helyi képviselői adják ki.

A végrehajtásnál gondot két esetben tapasztaltunk:

a) MH-val történő **közös elhelyezés esetén** az amerikai és a magyar fél kötelezettsége – elsősorban a területek, energia- és közműhálózatok, utak vonatkozásában – a rendszerek szétválaszthatatlansága miatt csak közelítőleg határozható meg. Emiatt időnként az amerikai fél és az igazgatóság között szakmai vita alakul ki. Eddig a kölcsönös bizalmi alapon a problémák megoldódtak, de újból bármikor felszínre kerülhetnek.

Ezzel párhuzamosan gondként jelenik meg, hogy az amerikai féllel kötött **Beszerezési Egyezmény** azon követelménye, mely szerint az igazgatóság a szolgáltatásait a Magyar Honvédség részére nyújtott szolgáltatással azonos áron végzi nem bizonyítható. Ennek fő oka, hogy a magyar karbantartási szerződések követelményrendszere, szerkezete az amerikai féltől eltér, az adatok nem összehasonlíthatók. Az alvállalkozókat emellett még 10 éves titoktartási kötelezettség is terheli.

b) Az amerikai katonai szervek ellátója a **Braun and Roots cég** – főleg a kezdeti időszakban – amerikai megrendelésre több karbantartási, átalakítási munkát is végzett. A létesítmények használhatóságának felelőssége az igazgatóságot terheli, ezért többszöri észrevétel után az ilyen jellegű munkák aránya már nem számottevő.

Ugyanakkor meg kell említeni, hogy magasabb harckészültségbe helyezéskor a tulajdonosi érdeket nem lehet érvényesíteni. Ezen rendkívüli időszakokban jellemző, hogy úgy az MH, mint az igazgatóság bérelt területen történő mozgását korlátozzák, vagy megakadályozzák. Az ekkor megvalósuló műszaki munkálatokról az igazgatóság semmiféle információval nem rendelkezik.

Az előző tapasztalatok alapján levonható általános következtetés: a Befogadó Nemzeti Támogatás rendszerében átadásra tervezett HM vagyongazdálkodási objektumoknál célszerű előírni, hogy az ingatlanok karbantartására a szerződések megkötésére csak az igazgatóság jogosult, tényleges tevékenységeket csak az igazgatóság alvállalkozói végezhetnek.

1.3. A bérbevett létesítmények használatához szükséges energia és közmű biztosítására az amerikai féllel a szerződést az igazgatóság köti meg.

A szolgáltatás díjának alapelve: a fogyasztás vagy a ténylegesen mért vagy számúással meghatározott adatokkal történjen. A számítási módszer a rendszerek szétválaszthatatlansága miatt ma meghatározó. Lényege, hogy az össz fogyasztásból a magyar fél fogyasztása levonásra kerül, a különbség képezi az amerikai fogyasztást.

A magyar fél fogyasztása fajlagos adatokkal (mennyiség/nap,fő) történik az állománytáblás létszámadatok és a szerződéskötés kori bázisadatok alapján. A rendszer feltételezi, hogy állománytábla változását az MH az igazgatósággal közli. a magyar fél számított fogyasztása ekkor módosításra kerül.

A számítás metodikájának elfogadtatása többszöri egyeztetéssel volt elérhető (elsősorban a műszaki ismeretek hiánya és a magyar szolgáltatási előírások bonyolultsága miatt).

A fentiek alapján célszerűnek tartjuk, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatás rendszerében átadásra tervezett, de az MH katonai szervezetei által is használt HM vagyonkezelésű ingatlanoknál a fajlagos energia és közműfogyasztások előre meghatározásra kerüljenek.

Az amerikai használat az elhelyezési ellátásban két, jelenleg nem megoldott problémát is felvet:

- **hatósági engedélyek kérdése**

Az amerikai katonai szervezetek Magyarországon jogképtelenek, így a hatósági engedélyek beszerzése – mint tulajdonosi képviselő – az igazgatóság feladata. Általános tapasztalat, hogy az amerikai fél a magyar előírásokat – elsősorban az építési engedélyezés szabályait – nem tartja be. Engedélyezési dokumentációk készítését csak elvétve rendelik meg, az engedélyköteles építésekhez általuk készített műszaki iratanyag a követelményeknek nem felel meg. A **HM Katonai Építésügyi Hatósággal** lefolytatott egyeztetések eddig eredménytelennek bizonyultak.

Kétségtelen tény, hogy jelentősebb volumenű állandó jellegű létesítmény építésére engedély nélkül eddig nem került sor, a megépült épületek ideiglenes jellegűek. *Célszerű kezdeményezni, hogy ideiglenes létesítményeknél az építésügyi előírások, a katonai létesítmények esetében könnyebben teljesíthető követelményeket tartalmazzanak.*

- **amerikai ellátó fél elhelyezésének kérdése**

A **Braun and Roots** cég ismereteink szerint gazdasági társaság. Elhelyezésükről az amerikai fél gondoskodik. Ez ma azt jelenti, hogy a társaság a bérelt létesítmények általa használt részéért bérleti díjat nem fizet.

Célszerűnek tartjuk, hogy a készülő szabályozásokban egyértelműen meghatározásra kerüljön a külföldi katonai szervezetek polgári ellátó szervezetének a létesítmények használatával kapcsolatos jogállása.

2. A békefenntartó erők kiképzési során nyújtott logisztikai támogatás.

Az igazgatóság tevékenyen közreműködött az amerikai fél kiképzési tevékenységével kapcsolatos igények kielégítésében. Amerikai pénzügyi forrásból Táborfalván a bázis korszerűsítésre került, a lövészetek teljes körű kiszolgálását végeztük (ingatlan karbantartás és üzemeltetés, élelmezési ellátás, híradó ellátás, őrzés-védelem, szállítás-rakodás, konvojkísérés, lőtéri szolgáltatások MH állománnyal).

B) A gazdaság szereplőitől beszerzendő szolgáltatások

1. A békefenntartó erők részére nyújtott támogatás

Az amerikai fél a hadművelet kezdeti időszakában egy sor logisztikai támogatást igényelt (pl. élelmiszer beszerzés, szállítás-rakodás, konvojkísérés, szabadidős program szervezés, híradó ellátás voltak a legjellemzőbbek). A békefenntartó erők létszámának csökkenésével együtt a megrendelések is mérséklődtek, a mai volumenek gyakorlatilag elhanyagolhatóak.

A békefenntartó erők részre nyújtott szolgáltatások sajátos formája az **északi ellátó dandár** (Pécs) részére végzett tevékenység. Ennek fő jellemzője a pénzügyi szolgáltatás, a Magyarországon beszerzett termékek adójának visszaigénylése. Esetenként előfordulnak az igazgatóság hatáskörében történő beszerzések is. A megrendelések volumene ma már nem számottevő (a parancsnokság kivonult Magyarországból).

2. Gyakorlatok alkalmával nyújtott támogatások

2.1. Térítéses nemzetközi gyakorlatok

A gyakorlatok során úgy a katonai, mint a polgári szolgáltatások térítéskötelesek. Az igazgatóság a **katonai szolgáltatásoknál** a külföldi fél felé az MH nevében jár el. A tényleges szolgáltatást az MH végzi, az

igazgatóság koordinációs feladatot lát el. A szolgáltatások jellemzője a HM vagyonkezelésű terület külföldi fél részére történő átadása, lőtéri üzemeltetési és kiszolgálási tevékenység végzése, határnyitás.

A szerződéskötési eljárás során gondot jelent a tevékenység végzésére vonatkozó kormányrendelet és HM utasítás, valamint a kiképzési létesítmények használatát szabályozó **STANAG** előírás ellentmondása a lőtéri igénybevételi díj meghatározásánál. *Az **ellentmondás feloldására javasoljuk, hogy az illetékes HM szervek kezdeményezzék a STANAG előíráshoz fenntartások megtételét.***

A polgári szolgáltatásoknál az igazgatóság a külföldi fél megrendelésére – alvállalkozók és szállítók bevonásával – szervezési tevékenységet végez. ***Ennek fő területei eddig a következők voltak:***

- tábori elhelyezés infrastrukturális feltételeinek (víz, szennyvíz, elektromos energia) biztosítása;
- tábori körülmények mellett a higiénias feltételek kialakítása, megszervezése (konténer rendszerű fürdési-, mosdási lehetőség, szemét- és hulladék elszállítás, veszélyes hulladék gyűjtés, bio-WC biztosítás);
- egyéb szolgáltatások (élelmezési anyagbeszerzés, híradó ellátás, szállítás-rakodás, lőtér biztonsági zárása, táborok őrzés-védelme, lőtéri berendezések szervizelése, konvojkísérés, esetenként táborépítés és üzemeltetés, stb).

A szolgáltatások szervezésénél az igazgatóság nagy gyakorlatra tett szert. Több mint 100 alvállalkozóval és beszállítóval állunk kapcsolatban.

Fontos megemlíteni, hogy a tevékenység végzéséhez az igazgatóság és a fontosabb alvállalkozók **ISO minősítéssel** rendelkeznek.

A gyakorlatok fő helyszíne a Várpalota-i lő- és gyakorlótér. A HM vagyonkezelésű területbe beékelődve található a Veszprém Újmajor megnevezésű ingatlan. Az ingatlan a szovjet csapatkivonás után került ki a HM kezeléséből, melyet végül az igazgatóság – többségi tulajdon megszerzésével – megvásárolt. ***A 42 hektáros terület alkalmassá tehető:***

- 500 fős tábor kialakítására;

- szállásférőhelyek biztosítására (jelenleg 90 fő kultúráltnan elhelyezhető, lehetőség van további kb. 150 fő elhelyezésére);
- irodai elhelyezésre (irodákkal és 50-150 fő közötti rendezvénytermekkel);
- raktározási feladatok végrehajtására;
- a szabad területen szabadidős és sportolási tevékenység végzésére.

A már használható létesítmények a külföldi fél részére rendszeresen bérbeadásra kerülnek.

A terület MH általi használatára az **MH Szárazföldi Parancsnoksággal – VKF** jóváhagyással – együttműködési megállapodást kötöttünk.

Megítélésünk, hogy a Veszprém Újmajor a Befogadó Nemzeti Támogatás fontos MH kapacitásával fejleszthető a tulajdonforma jelenlegi fenntartása mellett is. A fejlesztés egyik járható útjának a HM-mel történő – mindkét fél részére előnyös – közös finanszírozást tekintjük.

A koncepció realizálásának megerősítését látjuk abban, hogy az ingatlan mellett HM vagyongazdálkodási területen HM finanszírozásban folyamatban van kb. 1500 fő részére a tábori elhelyezési infrastrukturális feltételek kiépítése, híradó átjátszó állomás létesítése.

2.2 Két és többoldalú nemzetközi gyakorlatok

A gyakorlatok a térítéses nemzetközi gyakorlatokkal alapvetően megegyeznek azzal az eltéréssel, hogy a katonai szolgáltatásokat az MH önállóan szervezi és azok térítésmentesek.

A polgári szolgáltatások végzése az előzőekben ismertetettekkel azonos módon történik.

A gyakorlatok sajátos jellemzője, hogy az igazgatóság az MH katonai szervezeteknek is nyújt esetenként térítéses szolgáltatást (sátrak elektromos energiaellátása, higiéniai feltételek biztosítása). *A haderő-fejlesztési célkitűzésekkel összhangban várható az MH részére nyújtandó térítéses szolgáltatások körének bővülése. Az igazgatóság erre vonatkozóan fejlesztési elgondolással rendelkezik, melyet a közeljövőben a felső vezetés részére előterjeszt.*

Az igazgatóság 1996-tól végzett tevékenysége eddig összességében pozitív megítélést kapott. A gyakorlatban szerzett tapasztalatokat felajánljuk a Befogadó Nemzeti Támogatás rendszerének kialakításában működő szervezeteknek. Az igazgatóság a gyakorlat mellett hangsúlyt helyez az elméleti tevékenység végzésére is. Ma már a témára vonatkozóan jelentős irodalommal rendelkezünk, közreműködünk a rendszer kialakításában.

A befektetett szellemi energiát stratégiaileg is értelmezzük. Úgy gondoljuk, hogy a rendszer kialakítása után az igazgatóság a tényleges működtetés egyik szereplőjévé válhat elsősorban az HM kapacitások biztosításának egyik végrehajtójaként, valamint a polgári szolgáltatások koordinálójaként és szervezőjeként.

Köszönöm a figyelmüket.